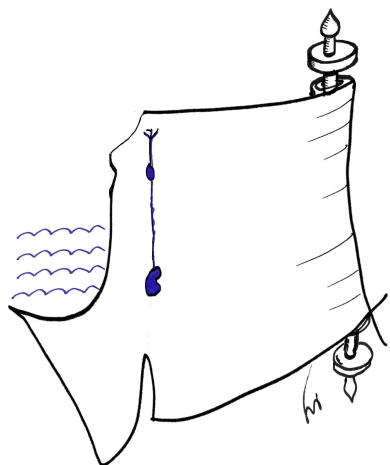

רקום בפרשה

פרשת משפטים / כתיבה: גילי כ"ץ איור: עינבל ויסמן

פרשת משפטים עוסקת במצוות ודינים הקשורים ליחסים בין אנשים, להשלכות של פגיעות שונות, אשר בימינו מצריכות התערבות של עו"ד ובתי משפט. הפרשה היא המשך ישיר ומפורט של חלק מהדיברות שקראנו בפרשת השבוע הקודמת פרשת יתרו.

משפטים - חוקים - כללים - מציבים גבולות בין ההתנהגות הרצויה והמקובלת להתנהגות שאינה רצויה ואף אסורה.

שיחה משפחתית

1. מצאו כמה שיותר מילים נרדפות למילה "גבול".

(קו, גדר, מחיצה, היקף, רף, סף, קצה, תקרה, תוחלת, הפרדה, הבדלה ועוד).

2. מהם הגבולות שלכם? כדי לענות על שאלה זו חשבו - מה בשום אופן לא תעשו? על מה בשום אופן לא תסכימו לוותר? האם הגבולות שונים מאדם לאדם? האם הגבולות משתנים עם הגיל?

בפרשה מוזכרת הארץ אליה מועדות פניהם של בני ישראל והבטחה של הקב"ה לעזור בכיבוש הארץ. בני ישראל שמעולם לא ראו את ארץ כנען צריכים לדמיין אותה על פי סיפורים שעברו מדור לדור מיעקב ובניו שירדו למצרים לפני השיעבוד. היכן מתחילה הארץ הזו, היכן היא נגמרת ומהם גבולותיה?

וְשֵׁתִי אֶת-גְּבֻלָּהּ, מִיַּם-סוּף וְעַד-יָם פְּלִשְׁתִּים, וּמִמִּדְבָּר, עַד-הַנֶּחֱר: כִּי אֶתֵּן בְּיָדְכֶם, אֶת יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ, וְגֵרְשְׁתֶּמוּ, מִפָּנֶיךָ. (שמות כ"ג, ל"א)

3. האם אתם יכולים לצייר את גבולות הארץ לפי הפסוק הזה?

יש כמה קשיים: מִיַּם-סוּף - ים סוף הוא ארוך האם הגבול הוא לכל אורכו או מהקצה המזרחי או המערבי?

יָם פְּלִשְׁתִּים - זו הפעם היחידה בתנ"ך שמופיע המיקום הזה בשם הזה. הכוונה לים התיכון. חשבו על הניסוח ושערו מדוע נבחר הביטוי הזה (רמז: פרק י"ג פסוק י"ז).

וּמִמִּדְבָּר - איזה מדבר והיכן הוא מתחיל?

עַד-הַנֶּחֱר - איזה נהר? כשמדובר בתורה על הנהר- הכוונה לנהר פרת. היכן הוא נמצא?

4. האם כעת גבולות הארץ ברורים לכם? למה?

5. קראו את תיאור גבולות הארץ במקומות נוספים בתורה, שימו לב להבדל בין הניסוחים וגם להבדל במיקומים (נסו לספור את שמות המקומות השונים שמציינים את הגבולות):

גבולות הארץ בהבטחה לאברהם:

ביום ההוא, כרת י'ה' את-אברם--ברית לאמר: לזרעך, נתתי את-הארץ הזאת, מנהר מצרים, עד-הנהר הגדל נהר-פרת. יט את-הקיני, ואת-הקנזי, ואת, הקדמני. כ ואת-החתי ואת-הפרזי, ואת-הרפאים. כא ואת-האמרי, ואת-הכנעני, ואת-הגרגשי, ואת-היבואי. (בראשית ט"ו, י"ח-כ"א)

גבולות הארץ בפרשת השבוע לאחר יציאת מצרים:

ושתי את-גבלה, מים-סוף ועד-ים פלשתים, וממדבר, עד-הנהר: כי אתן בידכם, את ישיבי הארץ, וגרשתמו, מפניה. (שמות כ"ג, ל"א)

גבולות הארץ בתחילת נאום משה בספר דברים:

פנו וסעו לכם, ובאו הר האמרי ואל-כל-שכניו, בערבה בהר ובשפלה ובנגב, ובחוף הים--ארץ הכנעני והלבנון, עד-הנהר הגדל נהר-פרת. (דברים א', ז').

גבולות הארץ בפרשת עקב לפני נאום המצוות הקשורות לארץ ישראל:

כל-המקום, אשר תדרוך כף-רגלכם בו--לכם יהיה: מן-המדבר והלבנון מן-הנהר נהר-פרת, ועד הים האחרון--יהיה, גבולכם. (דברים י"א, כ"ד)

גבולות הארץ לפני החלוקה לנחלות:

"...כי-אתם באים, אל-הארץ כנען: זאת הארץ, אשר תפל לכם בנחלה, ארץ כנען, לגבלתיה. ג והיה לכם פאת-נגב ממדבר-צן, על-ידי אדום; והיה לכם גבול נגב, מקצה ים-המלח קדמה. ד ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים, ועבר צנה, והיה (והיו) תוצאתיו, מנגב לקדש ברנע; ויצא חצר-אדר, ועבר עצמנה. ה ונסב הגבול מעצמון, נחלה מצרים; והיו תוצאתיו, הימה. ו וגבול ים, והיה לכם הים הגדול וגבול; זה-יהיה לכם, גבול ים. ז וזה-יהיה לכם, גבול צפון: מן-הים, הגדל, תתאו לכם, הר החר. ח מהר החר, תתאו לבא חמת; והיו תוצאת הגבל, צדדה. ט ויצא הגבל זפרנה, והיו תוצאתיו חצר עינן; זה-יהיה לכם, גבול צפון. י והתאוייתם לכם, לגבול קדמה, מחצר עינן, שפמה. יא וירד הגבל משפם הרבלה, מקדם לעינן; וירד הגבל, ומחה על-כתף ים-כנרת קדמה. יב וירד הגבול הירדנה, והיו תוצאתיו ים המלח; זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה, סביב. יג ויצו משה, את-בני ישראל לאמר: זאת הארץ, אשר תתנחלו אתה

בגורל, אשר צוה יה', לתת לתשעת המטות וחצי המטה. יד פי לקחו מטה בני הראובני, לבית אבתם, ומטה בני-הגדי, לבית אבתם; וחצי מטה מנשה, לקחו נחלתם. טו שני המטות, וחצי המטה: לקחו נחלתם, מעבר לירדן ירחו-קדמה מזרחה. (במדבר ל"ד, ב'-ט"ו)

מטות - מילה נרדפת לשבטים.

6. מה הבנתם על גבולות הארץ מקריאת המקורות השונים וההשוואה ביניהם?

גבולות הארץ - גבולות הרצון

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים... ויקרא אלהים ליבשה ארץ (בראשית א', א'-ב' ו-י').

"ויקרא אלהים ליבשה ארץ למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה. רבי נתן בשם ר' אחא ור' ברכיה בשם רבי יצחק אמר אני אל שדי (בראשית ל"א) אני שאמרתי לשמים וארץ די שאלמלא כן היו מותחים והולכין עד עכשיו..." (מדרש בראשית רבה ה' ח')

המדרש מלמד אותנו שהשם "ארץ" מרמז על תכונה "רצון". ליבשה קוראים ארץ, כיוון שהיא רוצה לעשות את רצונו של הקב"ה (קונה- כינוי לקב"ה "קונה שמים וארץ"). מה עושה הארץ? מצמיחה יבולים, עצים, פרחים, משמשת קרקע מיטיבה לבני האדם ולבעלי החיים, ומה עוד? המילה "ארץ" אינה רק מקום גיאוגרפי. המדרש מלמד שהשורש שלה קשור ל"רצון" – הרצון לקבל, הרצון לפעול, הרצון להשפיע ולעשות ולהתפתח. הרצון הזה קיים גם באדם, ולכן במקום שהתורה אומרת "ארץ", היא רומזת גם לרצון הפנימי הזה שקיים בנו לחיות, לחוות, להגשים ולהתפתח.

בפרשה אנו רואים חיבור מופלא: הגבולות של הארץ נקבעים יחד עם החוקים והמצוות. התורה היא מלמדת אותנו על האדם: כפי שהארץ זקוקה לגבולות כדי לממש את תכליתה ולפרוח, כך גם הרצון שלנו זקוק לגבולות – כדי למלא את ייעודנו, לשמור על עצמנו ועל אחרים ולחיות חירות. זה שיעור חשוב לבני ישראל שיצאו ממצרים, ממצב של עבדות, וצריכים להגדיר לעצמם את הרצון האמיתי שלהם כיחידים, כחברה וכעם.

היום הוא יום הולדת, זמן חשבון נפש לגבי הרצון שלי. אחד הדברים שאני רוצה הוא להמשיך ללמוד תורה וללמד תורה. תודה לכם שאתם קוראים ולומדים את מה שאני כותבת, ונותנים לי בכך כוחות להמשיך. אם נבחן את הרצון הזה נראה שהוא נמצא בתוך גבולות - אני לא לומדת את כל התורה - אלא את פרשת השבוע (לפעמים עוד דברים), אני לומדת באופן שאוכל לנסח דף לימוד עד יום שישי בבוקר בכל שבוע. גבולות הלימוד שהגדרתי לי עוזרים לי במשימה שלקחתי על עצמי, שלא תהיה גדולה מידי, שלא "תימרח" וגם שתשאיר לי כוחות וטעם של "עוד". ביום ההולדת נהוג להוסיף עוד לימוד על לימוד התורה הרגיל ולכן אני מוסיפה עוד קצת:

השם שלי מופיע בספר יואל כפועל:

אל-תִּירָאִי אֲדָמָה גִּילִי וּשְׁמַחִי כִּי-הִגְדִּיל יְה' לַעֲשׂוֹת (ב', כ"א)

אפשר לקרוא את הפסוק בהקשר שלו בספר יואל פרק ב'. הפרק ציורי מאד ויש בו גם כמה תיאורים מפחידים, אבל סוף טוב. אפשר להתייחס רק לפסוק.

1. פירוש רש"י: "אל-תִּירָאִי אֲדָמָה" - ארץ ישראל אם תשובי בתשובה. האדמה היא ארץ ישראל. איך ארץ יכולה לעשות תשובה? היעזרו במה שלמדנו בתחילת הדף.

2. פירוש מלבי"ם: "גִּילִי וּשְׁמַחִי" שגדר (הגדרת) הגילה הוא על התחדש דבר טובה שלא עלה על דעתו כלל, ועל זה אמר "הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת" (תהילים קכ"ו).

אם "גילה" זה דבר שלא עלה הדעת כלל, מה אנחנו לומדים מזה על הרצון האנושי? מה מאפשר, אם כך, את "ג(ד)ילת הרצון"?

תודה לה' שמגדיל את רצוני בכל שנה ושנה ללמוד את פרשות השבוע מחדש בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב.

תודה למשפחה שלי שתומכת, מקשיבה ולומדת אתי.

תודה לנדב אהובי שלומד אתי ומקשיב לי ומתרגם את הלימוד לאנגלית.

תודה לעינבל על האירורים והשותפות.

תודה להורי שחינכו אותי באהבה לאהבת הלימוד ואהבת התורה.

תודה לכל מי שלומדים אתי בכל הזדמנות - אתם!

הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ שְׂמִיחִים

שבת שלום ושמחה, מגילי והמשפחה